

RAPPORT

UPPRÄTTAD: 2021-01-14

Grönstrategi

Sammanställning från workshop 2020-12-07

Sammanfattning

Den 7 december hölls en digital workshop inom ramen för kommunens kommande grönstrategi. Inbjudan för deltagande gick ut till utvalda politiker och tjänstepersoner inom kommunen.

Syftet med workshopen var dels att informera om arbetet med grönstrategin och dels att samla in synpunkter för fortsatt arbete.

Förmiddagen var uppdelad i ett föreläsningsspass och en workshopdel. Vissa av de inbjudna deltog enbart i föreläsningssdelen medan andra var med hela förmiddagen. Föreläsningsspasset bestod av en introduktion till vad grönstrategin kommer att innehålla samt upplägg och tidplan för densamma samt en inspirationsföreläsning som grundades i ekosystemtjänster och hur de kan finnas med i grönstrategin.

Workshopdelen var indelad efter de ekosystemtjänster som är i fokus inom grönstrategin dvs. stödjande, kulturella och reglerande ekosystemtjänster. Det gjordes SWOT-analyser för stödjande och kulturella ekosystemtjänster. För reglerande ekosystemtjänster fick deltagarna identifiera de viktigaste frågorna som vi bör fokusera på.

Resultatet från workshopen kommer att användas som stöd till projektgruppen för att formulera strategier som kommer att vara huvuddelen i grönstrategin.

Vad har du för förväntningar på grönstrategin?

Att naturbaserade lösningar (NBS) blir ett naturligt inslag när man ska se på utveckling av staden, och lösa de problem som dyker upp

Mina förväntningar är att synergien mellan grönstrategin och dagvattenplanen (dagvattenhantering och skyfallshandling) ska utnyttjas.

Mina förväntningar på grönstrategin är att den ska redovisa en sammanhängande grön infrastruktur som utgår från nätverksanalyser och genomförda inventeringar. Förhoppningen är också att den redovisar var förstärkning behövs där sambanden är svaga eller inte finns. Och att dessa underlag sedan utgör ett underlag till den nya översiktsplanen.

Workshopsidans upplägg

The image shows a presentation slide with a background of trees. At the top, there are three categories of ecosystem services: FÖRSÖRJANDE (Provisioning), REGLERANDE (Regulating), and KULTURELLA (Cultural). Below these is a section for STÖDJANDE (Supporting) services, which is circled in red. The STÖDJANDE section lists: Behövs för att övriga ekosystemtjänster ska fungera. Till exempel: Produktion av näringsrik jord, Fotosyntes, Vattnets kretslopp.

Below the slide, there are two text boxes. The first is titled 'Del 1: Stödjande ekosystemtjänster kl 10.15 - 10.45' and contains a list of questions and bullet points. The second is titled 'SWOT-analys' and contains a list of Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats.

FÖRSÖRJANDE
Till exempel:
• Mat
• Medicin
• Dricksvatten

REGLERANDE
Till exempel:
• Vattenrening
• Skydd mot naturkatastrofer

KULTURELLA
Till exempel:
• Hälsa
• Ekoturism
• Fritidsliv

STÖDJANDE
Behövs för att övriga ekosystemtjänster ska fungera.
Till exempel: • Produktion av näringsrik jord • Fotosyntes • Vattnets kretslopp

Del 1: Stödjande ekosystemtjänster kl 10.15 - 10.45

Vilka problem och utmaningar finns för kommunens ekosystem och biologiska mångfald?

- Tänk på den gröna infrastrukturen och kopplingar i ett stort perspektiv
- Arters livsmiljöer (djur, växter, insekter m.fl.)
- Skyddade eller bevarandevärda områden och arter
- I tätorter, kulturlandskap, odlingslandskap, skog och vattenmiljöer

SWOT-analys

Styrkor (Strengths) -
Inom kommunen (yta och organisation), nutid, mot ett önskat läge

Svagheter (Weakness) -
Inom kommunen (yta och organisation), nutid, motverkar önskat läge

Möjligheter (Opportunities) -
Från omvärlden (fysiskt eller organisatoriskt), framtid, mot ett önskat läge

Hot (Threats) -
Från omvärlden (fysiskt eller organisatoriskt), framtid, motverkar önskat läge

Stödjande ekosystemtjänster

Workshop del 1

Frågeställning

Vilka problem och utmaningar finns för kommunens ekosystem och biologiska mångfald?

- Tänk på den gröna infrastrukturen och kopplingar i ett stort perspektiv
- Arters livsmiljöer (djur, växter, insekter m.fl.)
- Skyddade eller bevarandevärda områden och arter
- I tätorter, kulturlandskap, odlingslandskap, skog och vattenmiljöer

SWOT-analys

Styrkor(S)

- Befintliga värden, varierad natur
- Ekologiska gårdar med betesmarker
- Många områden med värden
- Landsbygd
- Kommunen äger mark som är tätortsnära där det finns mycket värden
- Naturreservat som bevarar mångfald, och skyddsvärda arter
- Naturreservat och biotopskydd, nästan 50% av den kommunala skogen.
- Stor kommun till ytan, vi har möjlighet att välja var vi vill exploatera, vi kan ta mindre värdefulla områden i anspråk för bebyggelse
- Att vi har stadsnära skogar
- Tillgång till färskvatten - Mälaren. för att använda till annat än dricksvatten. minska sårbarheten.
- Stor mångfald i hela kommunen, både privata och kommunala landsbygds-, landskapstyper och gröna områden i staden, parker, skog till "enklare" grönytor. Finns intresserade markägare som vill bidra till mångfald och "vårdande".
- Södertälje ligger långt fram i många frågor, t.ex. att vi har pollineringsplan, odlingsstrategi etc.
- Högkvalitativ åkermark
- Växlat upp, numera helt annat fokus på det gröna
- Möjligheter att arbeta regionalt med infrastrukturen

Svagheter(W)

- Fragmentering i den centrala staden. Mycket barriärer.
- Platsbrist för skyfallshantering
- Konflikten med den tillväxt som förväntas, där vi bara råder över den kommunala marken. Prioritering måste ske. Kompletteringsåtgärder behöver planeras. Säkra vattentillgången inför nya torkperioder, hur kan vi magasinera regnvatten.
- Stora barriärer (motorvägar och järnvägar mm) som bryter sambanden
- Att samordning av problem och lösningar mellan enheterna internt inom kommunen är svag
- Att få in det lokala perspektivet i det regionala sammanhanget.
- Intressekonflikt - vad ska vi ha marken till?
- Kunskapen kan användas på ett mer effektivt sätt
- Dåliga på att jobba med kompensationsåtgärder
- Behöver arbeta på en större skala för att klara utmaningarna tex översvämningar
- Organisationens mognad, kvar i förvaltarroll men utvecklingsläge behövs

Möjligheter(O)

- Att integrera grön infrastruktur och gröna kvaliteter i planeringen av samhället.
- Miljöfrågorna har fått ett uppsving, vi kan välja att tänka nytt kring vad utveckling innebär.
- Kompensationsåtgärder t.ex. salamanderhotell.
- Viktigt att ta hänsyn till redan fattade beslut.
- Lagkrav mm
- Avvägningar som ett arbetssätt
- Bryta barriärer
- Samarbete för multifunktionella ytor - parker/dagvatten
- Använda regnvatten som resurs
- Marken renar vatten så att inte vattenförekomster/reurer förorenas
- Samarbete mellan olika ansvarsområden viktigt!
- Samordna och prioritera intresseområden genom grönstrategin
- Möjlighet att skapa tätorter med bra miljöer med mycket grönska och parker och naturområden
- Grönstrategin ger en möjlighet att samarbeta runt prioriteringar

- Skapar en form för processhanterande
- Jobbar parallellt med att ta fram en ny översiktsplan vilket ger möjlighet att väga in grönfrågorna på ett bra sätt och ta ställning till var det ska exploateras och vilka områden som ska bevaras
- Sprida kunskap, öka förståelse för hur olika frågor/ansvarsområden påverkar varandra
- Grundvattenbildning
- Skydd av natur och åtgärder
- Att arbeta brett med Agenda 2030 för att få helhets-syn. Att alla delar påverkar varandra

Hot(T)

- Kommande utbyggnader.
 - Om underlag och kunskap om naturvärden och grön infrastruktur är bristfällig/saknas.
 - Svartvita perspektiv där vi inte söker gemensamma möjligheter
 - Ljuskontaminering som stör djurliv och insektsliv
 - Stort exploateringsstryck i många områden med höga värden
 - Ansvarsfördelning - kan brista/falla mellan stolarna
 - Privata trädgårdar där biologisk mångfald försvinner
 - Att stödjande ekosystemtjänster tas för givet - de är så fundamentala att vi glömmer bort/inte prioriterar de.
 - Klimatförändringar, exempelvis torka som riskerar ändra förutsättningar i redan sköra ekosystem.
- Vilka punkter är de viktigaste för kommunen att fokusera på inom de stödjande ekosystemtjänsterna?**
- Vattnets kvaliteter, dagvatten etc.
 - Värna jordbruksmarken och matproduktion i samklang med biologisk mångfald.
 - Värna spridningssamband och bryta barriärer.
 - Hot från klimatförändringar exempelvis skyfall.
 - Variation genom bredare användning av växtmaterial, exempelvis genom växtförslag för olika sammanhang.
 - Pollinering
 - En sammanhängande grön infrastruktur
 - Värna och stärka de ekologiska spridningssambanden
 - Förstärka de gröna kilarna
 - Vattensystemen
 - Bevara och vårda
 - Kunskapsbehov
 - Historisk kunskap
 - Höja individens värde att påverka
 - Konflikter med förtätning av staden/tätorter, risk att viktiga livsmiljöer försvinner
 - Hur vår utbyggnadstakt påverkar ekosystemtjänsterna
 - Stödjande EST högst prioritet då de är förutsättningen för allt annat. Hitta synergier, ex dagvattenhantering, resurshantering
 - Samverkan/samordning olika styrdokument.
 - Arbeta med helhetssyn! Så att det vi gör inte motverkar våra egna syften.
 - Använd den nya kompetens som finns i organisationen avseende ekosystemtjänster och värdera ekosystemtjänsterna högt.

Kulturella ekosystemtjänster

Workshop del 2

Frågeställning

Vilka problem och utmaningar finns för de kulturella ekosystemtjänsterna inom kommunen?

- Tänk på mötesplatser, lekplatser, idrottsplatser och andra platser där människor interagerar
- Friluftsliv och användning av grönområden
- Områden och upplevelser som kan påverka människors hälsa direkt eller indirekt
- Möjligheten att uppleva rofyllda och tysta platser
- Kulturområden så som herrgårdsmiljöer, fornminnen och även kulturområden i tätorterna så som exempelvis miljonprogramsområden eller stenstaden
- Barn och äldreperspektiv samt tillgänglighet

SWOT-analys

Styrkor(S)

- Mycket kunskap inom kommunen.
- Mycket varierade grönområden i staden.
- Kommunen äger mycket mark själv.
- God tillgång till grönområden idag i Södertälje.
- God tillgång till vatten och skogsmiljöer.
- Utveckla och skapa nya miljöer i samband med att staden utvecklas, exempel nya parken i Igelsta.
- Villaområden med mycket grönska.
- Vi har stora sammanhängande grönområden
- Nära till friskvård i grönområden, tex utegym
- Aktivitetsplatser, t.ex. gym frisbeebana att bjuda in till aktiviteter i naturen
- Finns många kulturområden och rik kulturmiljö i kommunen.
- Rikt på historiska lämningar och spår av tidigare boplatser och spår av mänsklig aktivitet
- Parker och planteringar pollineringsytor - förbättringar pågår aktivt
- Planteringar - uppskattade
- Planteringar - signalerar att kommunen bryr sig
- Kommunen äger mycket tätortsnära mark som kan länka till de gröna kilarna och där man kan jobba med entréer till dessa
- Södertälje/Järna förknippas med odling, ta tillvara på detta!
- "Lummiga" trädgårdar - biologiskt kulturarv

- Vi har många värdefulla miljöer.
- Sörmlandsleden
- Vi har en naturskola som vi satsar på för att nå fler.
- Bra arbete med parker och lekparker.
- Kusens backe är en unik miljö i Sverige
- Tom Tits Experiment en viktig folkbildande aktör och mötesplats.

Svagheter(W)

- Mindre tillgång till parkmiljöer.
- Avsaknad av tydliga parkmiljöer/mötesplatser i kommundelarna.
- Kulturella skillnader - grönytor upplevs olika beroende på bakgrund.
- Svårt att hitta rofyllda platser i staden och även på landsbygden
- Stor andel invånare i kommunen som har annan kulturell bakgrund vilket är en utmaning
- Kräver samarbete (medfinansiering, kommunikation) mellan kontor

Möjligheter(O)

- Utveckla Södertälje som besöksmål.
- Minska slitage på naturvärden genom att styra människors rörelser.
- Kombinera olika typer av miljöer och funktioner för att kunna rymma olika funktioner.
- Utveckla befintliga miljöer med fler ekosystemtjänster, t.ex. förskolegårdar, kulturmiljöer, etc.
- Utveckla stadsnära odling som även kan gynna biologisk mångfald. Finns intresse hos många invånarna av att kunna odla mer.
- Regleringar för att minska hårdgjord yta på privat mark i nyanläggningar. Svårt att påverka befintliga privata ytor.
- Öka kunskapen hos villaägarna kring hur viktiga deras trädgårdar är för de ekologiska värdena
- Stort odlingsintresse i Södertälje, lika många står i kö för odlingslott som vi har lotter idag. Odlingslotter/kolonilotter bidrar till trivsel, ekologiska värden, god hälsa, möjlighet att odla en del av sin mat mm. Mycket energi läggs ner från privatpersoner på att ta hand om sina lotter!
- Utbildning och information för att ändra attityder - tex angående biologisk mångfald i trädgårdar

- Möjlighet att avstycka kan regleras genom stadsplaneringen
- Behov av pedagogiskt arbete, information, kunskapshöjande för att öka förståelse, ändra beteende tex om man bor i område med översvämningsrisk är det en risk att hårdgöra området.
- Använd naturmiljöer i undervisningen i förskolan och skolan, placera skolor och förskolor naturnära
- Grönska mildrar värmeeffekter och ger många psykosociala fördelar
- Mat, ekoturism - kan ge positiva mervärden
- Jobba vidare där vi kan möta invånarna t.ex. vid badplatser, grillplatser osv.
- Bygga turism på våra fina förutsättningar
- Hemester, kommunen tar en aktiv roll i att inspirera till semester på hemmaplan
- Mycket valuta för pengar om man investerar i kulturella projekt

Hot(T)

- Ökat tryck på grönområden ger ett ökat slitage och risk för försämrade värden både för social och biologisk mångfald.
- Exploatering är både hot och möjlighet.
- Villaträdgårdar som hårdgörs. Svårt att påverka den utvecklingen. Jobba med kunskap och inspiration.
- Förtätning av villaområden innebär ofta förlust av gröna miljöer.
- Rofyllda och tysta platser som är bostadsnära
- Vandalisering av planteringar
- Vandalisering av lekparker
- Förtätning och barns rörelsemöjligheter
- Barns möjlighet att röra sig i naturliga miljöer inte enbart anlagda miljöer
- Avstyckningar och hårdgöring av äldre kulturhistorisk trädgårdsbebyggelse
- Hårdgjorda ytor i villaträdgårdar ökar - problem för biologisk mångfald och vattenreglering - behöver kontrolleras mot bygglov
- Att kortsiktiga ekonomiska vinster prioriteras framför långsiktig hållbarhet.
- Okänslig exploatering.

Vilka punkter är de viktigaste för kommunen att fokusera på inom de kulturella ekosystemtjänsterna?

- Utveckla mötesplatser med flera funktioner, både befintliga och i samband med exploatering.
- Förbättra befintliga miljöer på olika sätt, t.ex. gröNSTRÅK.
- Stärka gröna besöksmål för att locka både Södertäljebor och andra besökare.
- Utveckla befintlig fastighetsmark som vi har rådighet över. Boendemiljöer, skolor, verksamheter. Både för vistelse, utsikt och biologisk mångfald.
- Bevara och uppmärksamma urban lummig gröNSTRUKTUR
- Högre kvalitet på de gröna ytorna i bostadsområdena och mellan husen
- Medborgardialog - så att vi vet vad våra medborgare uppskattar och så att de känner sig delaktiga
- Tätortsnära skog, Fortsätt utveckla parker, lekparker, utegym i skogen
- Kunskapshöjning hos invånare med annan kulturell bakgrund. Allt från hur en klär barnen för att vara utomhus till dagvattenhantering och trädgårdsskötsel. Satsa på och via barnen.
- Folkbildning, ex Naturskolan, inom skolan, samverka med ideella organisationer
- Kommunikation utåt (och inom organisationen)

Reglerande ekosystemtjänster

Workshop del 3

Frågeställning

Några punkter att fundera på:

- Vattenhantering - Dagvatten, översvämning, torka
- Luft - Partiklar, syre/koldioxidbalans, vindblockering/reglering
- Värme - Värmeöar/kylning
- Markstabilitet/skredrisk
- Extremväder
- Klimatförändringar

Vilka frågor kring reglerande ekosystemtjänster bör lyftas i grönstrategin?

- Anpassa parkmiljö för att kunna hantera extremregn. Även fotbollsplaner, refuger etc.
- Olika möjligheter beroende på om det är befintlig eller nya områden. Vi har olika rådighet över frågan.
- Olika ansvarsområden och budgetar, t.ex. Park och Telge Nät gör det svårare att få till mångfunktionella lösningar.
- Ta ett större perspektiv än kvartersvis, t.ex. med hjälp av strukturplaner.
- Reglering av temperaturer lokalt.
- Viktigt att tänka helhet och olika typer av långsiktiga vinster för staden i exploateringar.
- resurshushållning av vatten, hur träd och växter spelar en viktig roll i det sammanhanget
- Hot - att det blir strandskydd om det anläggs en ny damm kan motverka att dammar anläggs
- träd som en klimatreglerande faktor
- Konflikt om dammar anläggs för bevattning och vattnet används kan det vara i konflikt med biologisk mångfald
- Erosionsproblematik och hur växtlighet kan förbättra det
- Avverka skog vid bostadsområden kan öka avrinningen till bostadsområde nedströms
- När bostadsområden byggs i skogskanten/flödesvägar behöver planeringen ta hänsyn avrinningen - kunskap behövs inom planering
- Konsekvenser av förändrad markanvändning - påverkan på ekosystemtjänster (tex vattenreglering).
- Grönstrategin ska informera om avrinning från skogen
- Dagvatten
- 'Stack functions' - dvs många funktioner på samma plats. Se till att dagvattenhantering bidrar också med kulturella tjänster osv.
- Försöka integrera, förebygga, bygga in resiliens
- Ta med frågan tidigt i planering.
- Hållbart byggande och koppling till Arkitekturstrategin
- Även viktigt utifrån ÖP - landskapsperspektivet och regionalt
- Tänk även blå struktur, vi behöver öka vattenhållningen i landskapet. Både för vattenrening, bevattning, fylla på grundvatten och såklart för den biologiska mångfalden. Den pågående karteringen av våtmarker samt Vattenplanen bör kopplas till strategin.
- Goda exempel för att frågan ska bli konkret, viktigt även med det estetiska (identitet)
- Förslag: gör en estetisk och gestaltningssmässig höjning av områden som Silverfallet och Rännilslunden så att de synliggörs och höjs från att vara en kasun som tar hand om ett problem till att vara en kvalitet.
- Lösningarna kräver yta och långsiktighet
- Bygg inte för stora förhoppningar på reglerande ekosystemtjänster för luft avseende luftföroreningar. Fokus måste vara på att få ner utsläpp/vägsplitage (trafikmängden) avseende luftföroreningar.

Samhällsbyggnadskontoret, Södertälje kommun

Nyköpingsvägen 26, 151 89 Södertälje • 08-523 010 00 (vxl) • sbk@sodertalje.se • www.sodertalje.se